

Таємниці галицьких надр. Нафтопромисел Галичини міжвоєнного періоду

By Фотографії Старого Львова - 24. 03. 2017

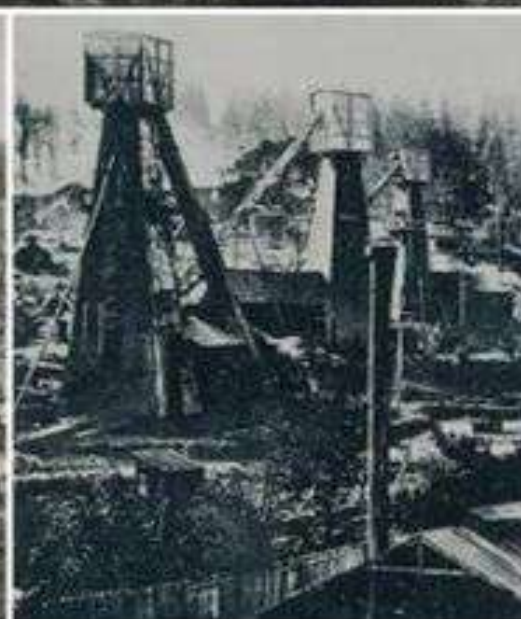
20 0

Share on Facebook

Tweet on Twitter

G+

Pin

У міжвоєнний період нафтові підприємства Борислава перейшли до рук французького й американського капіталу. На початку 1930-х рр. із 15 млн зол. всіх вкладених капіталів на французький припадало 50, а на американський – 14 %. У 1937 р. питома вага французького капіталу зросла до 54 %, американського – до 26 %. Почалася певна реконструкція промислів, але незабаром обсяг бурових робіт і видобуток нафти стали швидко падати.

На території Дрогобицької та Станиславівської гірничих округ видобуток зменшився у 1929 р. до 595 тис. т, а в Бориславській – до 247 тис. т. занепадала й нафтопереробна промисловість. У зв'язку зі зниженням видобутку більшість нафтопереробних підприємств Галичини закрилася: у 1938 р. їх залишилося 22, з яких працювало лише 17. Найбільші Дрогобицькі заводи «Польмін» і «Галіція», працюючи приблизно на половину потужності, переробили у 1938 р., відповідно 97 тис. та 56 тис. т нафти. Потужність Львівського заводу, Дрогобицьких «Нафта» та «Дрос», заводу в Устриках Долішніх становила 30–47 тис. т переробки на рік, але з них наприкінці 1930-х рр. працювали лише перших двоє.

Borysław Tustanowice

Kopalnia „Infanty”

Борислав-Тустановичі. Нафтові вишки. Поштівка 1930 року.

[СУЧАСНИЙ ЛЬВІВ](#)[СТАРИЙ ЛЬВІВ](#)[ПОДІЇ МІСТА](#)[НЕВІДОМИЙ ЛЬВІВ](#)[АРХІТЕКТУРА](#)

У 1925 р. На Битківському родовищі видобуто понад 42 тис. т нафти. До 1927 р. там було вже 99 свердловин, з яких видобували 29670 т/рік.

На Космацькому родовищі до 1929 р. пробурено 15 свердловин, вісім з яких були продуктивними. За період з 1899 до 1928 рр. там видобуто 23,5 тис. т нафти. 1929 р. на Гуцульщині функціонувало 38 копалень нафти і газу; найбільше – у Биткові (15) та Пасічній (13), чотири копальні було у Слободі Рунгурській, три – у Космачі та по одній – у Надвірній, Печеніжині та Пнів'ї.

У 1927 р. у Галичині все ще видобувалася значна кількість нафти та природного газу. Зокрема, було видобуто понад 716 тис. т нафти та 453,6 млн м³ природного газу. Лідером залишалося Бориславсько-Тустановицьке родовище, яке давало 80 % (525–600 тис. т) вуглеводів Галичини. Проте, вже намітився крен в бік Битківсько-Пасічнянського родовища (40 тис. т), яке нарощувало свої потужності, модернізуючи виробництво і впроваджуючи завдяки іноземним інвестиціям новітні технології. У гірничому окрузі Ясло видобувалося понад 70 тис. т нафти.

Готуючи сім'я Каролю, який їде, ідеї, А.Ф.
 і Фіскалі, який працює істориком, який працює.
 Відомі рідні, єдині історичні
 Міндел

Борислав, нафтові вишки. Фото 1930 року.

Вартим уваги є й те, що значно зросло і видобування природного (попутного) газу, видобування якого зросло у Галичині до майже 0,5 млрд м³. Водночас, занепадало видобування озокериту у дзвенячі та Старуні і лише Борислав мав попередній рівень продукції, яка складала 72 % від усієї Галичини. У цей період були відсутніми дані по розробці асфальту та озокериту з інших місцевостей Галичини.

Тільки в кінці 1920 р. починається нормальна робота в Бориславсько-Тустановицькому басейні та інших місцевостях, а період інфляції, пов'язаний з різким падінням галицького бренду, змінився розвитку виробництва і інвестиційному клімату. В той період зросла кількість пробурених свердловин, почала розширюватися і рости нафтопереробка: розширено рафінерію компанії «Fanto» в Устеріках; приступлено до модернізації рафінерії компанії «Br Nobel» в Лібуші. Державна фабрика мінеральних масел у Дрогобичі зробила значний стрибок у розвиток техніки перегонки нафти, обладнання для виробництва парафіну, для відновлення котельні та машинного залу і повільно перетворилася на підприємство, здатне виготовляти усі можливі на той час марки нафтопродуктів.

BORYSLAW-MRAZNICA. Kopalnie ropy „Monte Carlo” — „Oléks”.

Борислав-Мражниця, нафтові вишки. Поштівка 1929 року.

Впродовж 1919–1928 рр., тобто у період відбудови зруйнованого під час війни господарства у Галичині загалом видобуто понад 7,5 млн т нафти.

Важливим продуктом видобувної галузі, який водночас став інтенсивно запроваджуватися у інші галузі промисловості був природний газ, родовища якого досліджувалися паралельно до нафтових. Активізація досліджень та інтенсифікація нафто газовидобування при активній інвестиційній політиці сприяли розвитку галузі загалом. Важливу роль відігравала сформована у 1928 р. компанія «Піонер» з капіталом в 15 млн злотих для розвідувального буріння. Геологічний інститут працював над нафтогазорозвідкою, удосконалював геологічні карти. Це були перші серйозні і систематичні дослідження, що розпочалися ще до Першої світової війни австрійським урядом, проте в менших об'ємах.

За часів «другої» Польщі у нафтовидобуванні Галичини було досягнуто значного прогресу в технічному плані, почалося пробне буріння новими системами та впроваджено комбіновані пенсильвансько-канадські системи глибокого буріння. Задяки цьому 1500–1600-метрові свердловини бурили 2–3 роки, в той час, коли на такі глибини раніше затрачали удвічі більше. Внаслідок запровадження нових технологій і механізмів було досягнуто значної економії. У виробництві стали використовувати електричні та газові двигуни замість малоефективних парових.

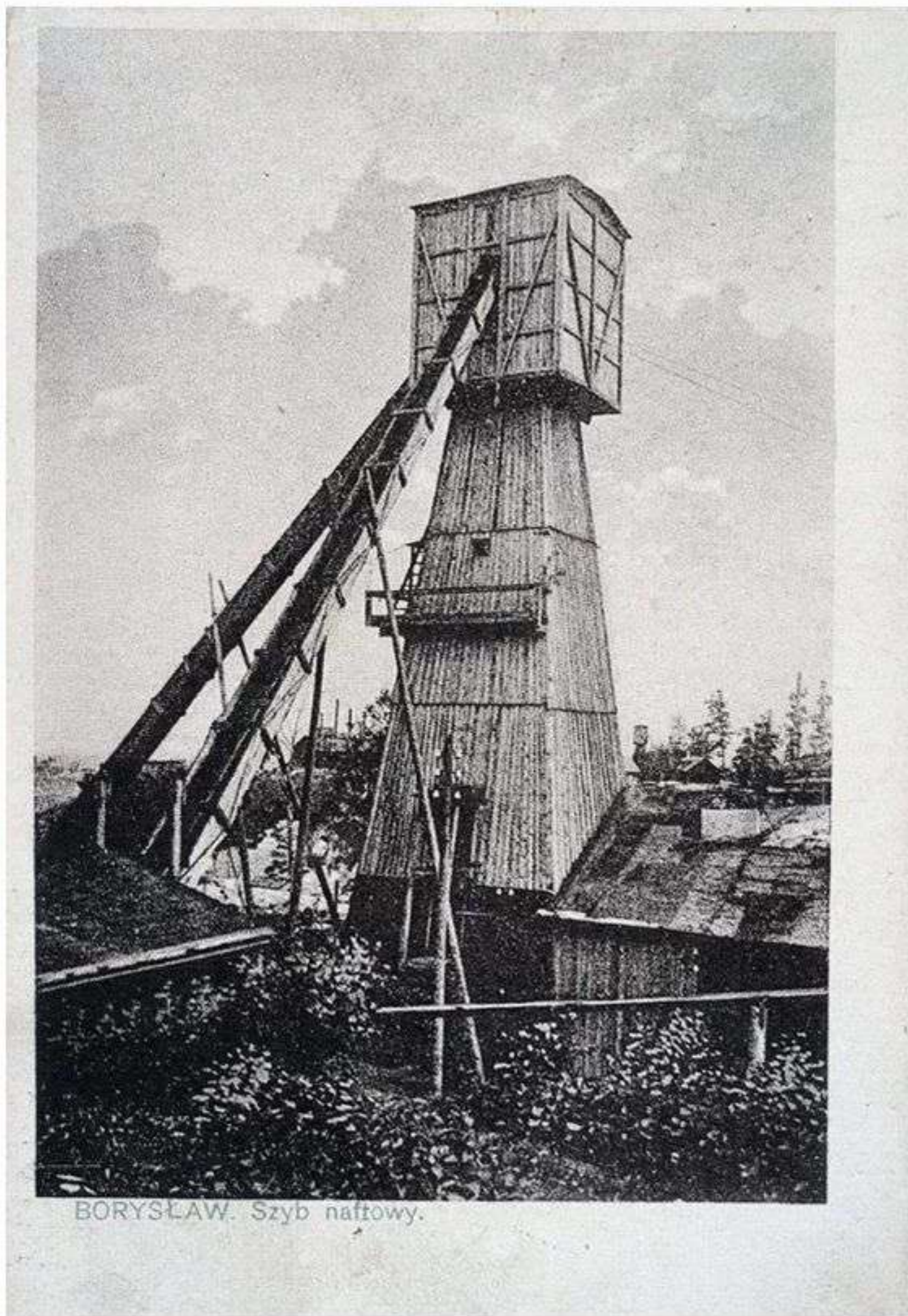
BORYSŁAW. Szyb z dwoma wyciągami parowymi.

Борислав, нафтова вишка з двома паровими підйомниками. Поштівка 1936 року.

У міжвоєнний період виник жвавий інтерес нафтових газів та їх використання у промисловості і побуті. Польський сейм наприкінці 1920-х рр. прийняв відповідну ухвалу щодо виділення великого кредиту на будівництво газопроводів у Західній Галичині довжиною 63 км, яким здійснювалася подача газу безпосередньо зі свердловин до оточуючих заводів і окремих населених пунктів (як паливо для житлових споруд). Подібний газопровід довжиною близько 40 км, що з'єднав Дашаву (дебіт газу – 900 тис. м³/добу) з Дрогобичем, побудувала компанія «Газолін». З газу шляхом його конденсації отримували газолін, якого все більше потребувало автомобільне господарство (у 1920 р. виготовлено 593 т газоліну, у 1928 р. – 31855 т).

Після Першої світової війни продукція галицьких копалень тривалий час застоювалася в межах Польщі, оскільки були повністю зруйновані ринки збуту продукції, насамперед поставки до Німеччини та країв Австро-Угорщини, які змінили галицьку нафту на інші країни через розпад Австро-Угорщини і поразку у війні. У ці регіони ввозили не лише американську, румунську та російську нафту, а й перську (іранську), тим паче, що вони самі могли видобувати там нафту.

BORYSLAW. Szyb naftowy.

Галицька ж нафта у вигляді нафтопродуктів через порт Гданськ здобула нові ринки в скандинавських і балтійських країнах, частково – в Англії, Франції, Бельгії, незабаром – в Іспанії, куди почали експортувати парафін. Галичина виробляла достатньо продукції як для внутрішнього (46 %), так і зовнішнього ринку (54 %).

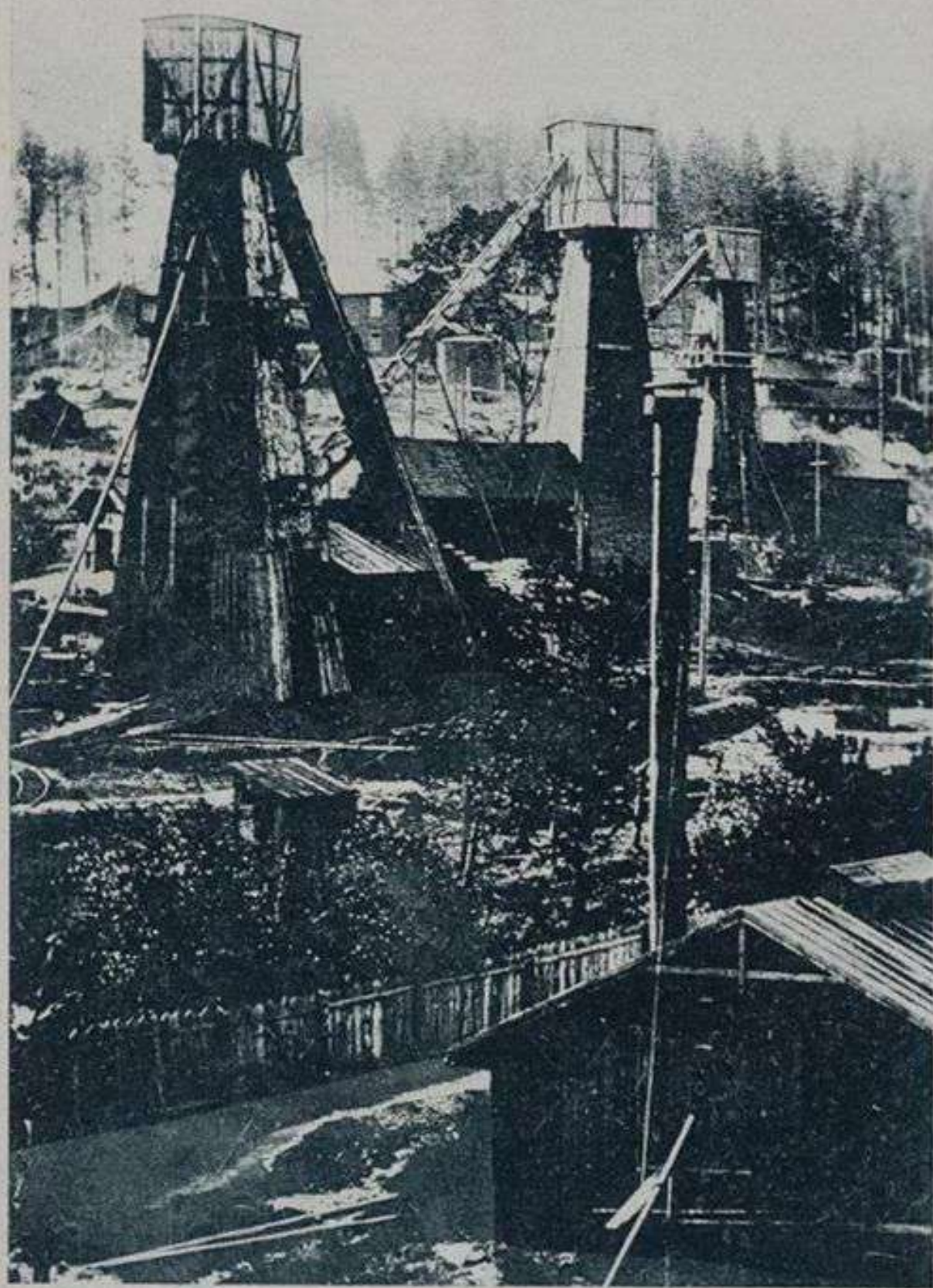
Контрактом від 31 липня 1931 р. «Towarzystwo przedsiębiorstw górniczych» викупило в священика Білих Ослав урочища Вили, Сигла та Поляни у Чорному Потоці на виключне і необмежене право розвідки, видобування і використання бітумінозних мінералів. 13 жовтня того ж року вищевказане товариство передало ті землі фірмі «Pionier SA», яка відкрила там нафтові поля: на Вилах – «Pionier I» на площі 8,5 га, на Сиглах – «Pionier II» на площі 6,4 га, на Полянах – «Pionier III» та «Pionier IV» площею, відповідно, 3,5 та 3 га. У 1880–1927 рр. на родовищі отримано 357896 тонн нафти (найбільше – в 1885 р. – 25 тис. т). У 1926 р. пробурено найглибшу свердловину (720 м). 1937 р. у Биткові видобувалося вже 214 тис. т нафти. У Станиславівському воєводстві у 1937 р. було видобуто понад 40 тис. т нафти.

BORYSLAW. Kopalnie naftv

В 1932–1934 рр. у Чорному Потоці на глибинах 647, 708 та 811 м виявлено соляну ропу, а на глибині 647 м – сліди нафти з тонновим добовим дебітом. Крім того, на глибинах 159, 249 та 647 м виявлено сліди газу з дебітом 1,5–3 тис. м³/добу. Оскільки видобуток нафти та газу був нерентабельним, то, досягнувши глибини 1000 м, фірма 10 квітня 1935 р. почала ліквідацію свердловини. На свердловині «Pionier I» у 1936 р. працювало четверо постійних та п'ятеро сезонних робітників.

У 1933 р. на діяло три великі нафтові копальні в околицях Пасічної, Слободи Рунгурської та Космача. Велике родовище нафти у 1934 р. згадане у Білосорині на лінії Пнів-Любіжня товариства «Franco-Polonais», яким керував брат посла Хлаповецького.

BORYSLAW. Kopalnia nafty

На використання нафти існували ліміти. Так, 15 грудня 1935 р. закрито Надвірнянську рафінерію, оскільки вона вичерпала річний ліміт у 600 вагонів. На заводі залишилося працювати лише шестеро працівників (сторожі та мотористи). Новий пуск заводу передбачався на початку 1936 р. У 1938 р. зафіксовано, що на Битківських копальнях за весь період їх експлуатації видобуто 850 тис. т нафти (у 1937 р. – 25 тис. т), у Слободі Рунгурській – 350 тис. т (1937 р. – 1500 т), у Космачі, відповідно, 26 тис. т та 520 т.

За допомогою статистичних довідників 1930–1939 рр. вдалося встановити динаміку видобування нафти по трьох гірничих округах Галичини (рис. 1).

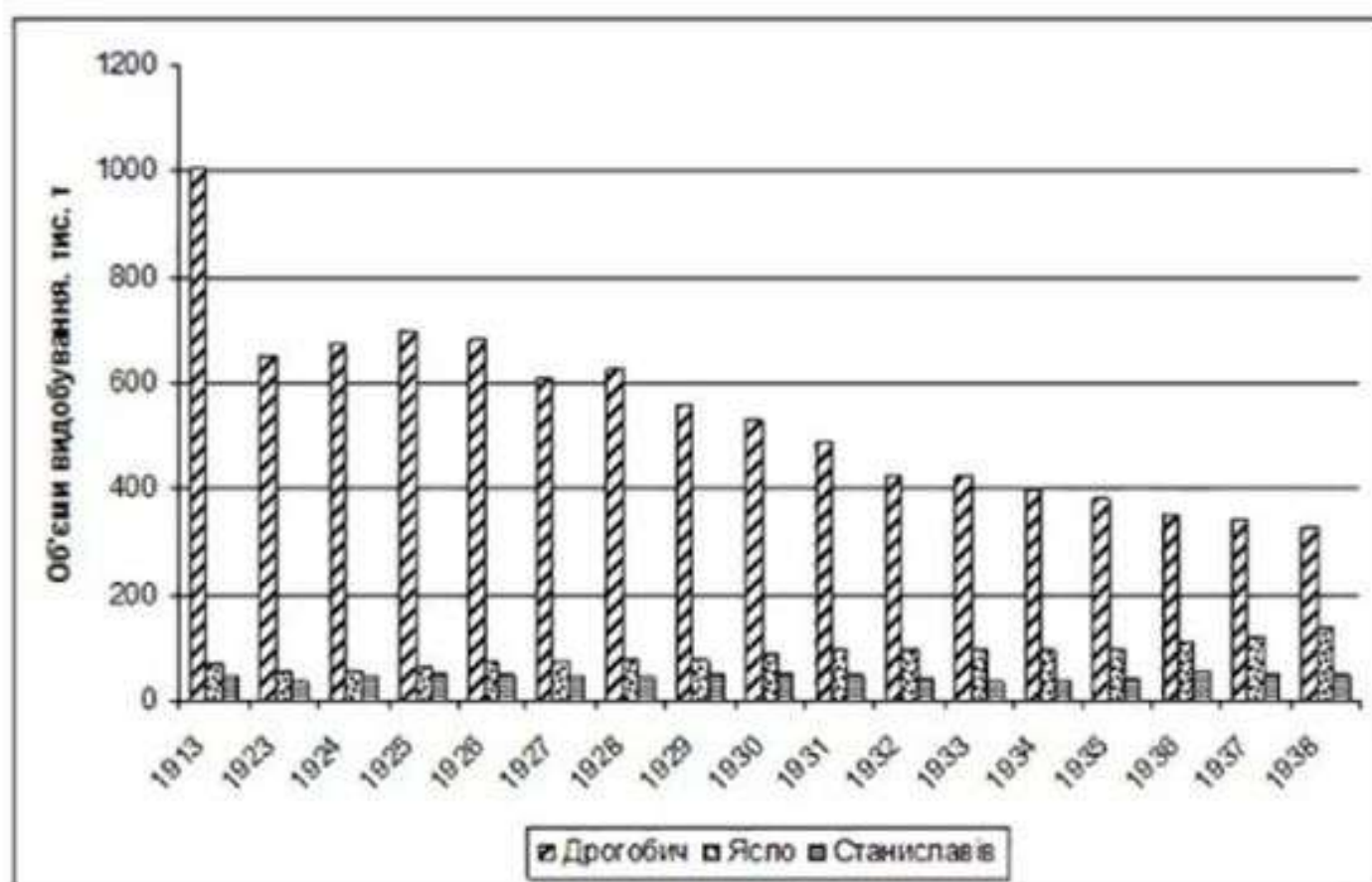

Рис. 1. Видобування нафти у Галичині

Встановлено, що з 1913 до 1938 рр. спостерігалось поступове падіння об'ємів видобування нафти у Дрогобицькому гірничому окрузі, практично незмінним воно було у Станіславівському окрузі та поступово зростало видобування у гірничому окрузі Ясло.

Володимир КЛАПЧУК

доктор історичних наук, професор

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

© Клапчук В.М. Корисні копалини Галичини : видобування та переробка : [Монографія]

/ В.М. Клапчук / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя

Стефаника». – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – С. 67–216 (508 с.)

Посилання на сайт та монографію автора статті обов'язкове